

Eksperimentalni izborni program građanskog odgoja i obrazovanja u 8. razredu OŠ

1. Ljudsko pravna dimenzija povezana s ostalim dimenzijama

Ishodi

- opisati sustav zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, Ustav, Ustavni sud, pravobranitelj/ica,
- objasniti dužnosti pravobranitelj/ice za dječja prava, za ravnopravnost spolova, za osobe s invaliditetom, pučkog pravobranitelj/ica,
- znati udruge za zaštitu prava, njihova uloga u zaštiti temeljnih ljudskih prava i suzbijanju diskriminacije.

Ustav RH

- je temeljni i najviši pravni akt države,
- svi propisi moraju biti usklađeni s njim,
- utvrđuje osnove odnosa građana s tijelima državne vlasti,
- ustrojava (konstituira) državu i njezin pravni sustav,
- utvrđuje temeljna načela političke zajednice na poštivanju ljudskih prava i sloboda i vladavini prava,
- on je instrument narodne volje kojim se želi nadzirati i usmjeriti nositelje državne moći,
- svatko se ima pravo pozivati na ustavno zajamčene slobode i prava,
- jest temeljni pravni akt države članice Europske Unije (svojim odredbama o prijenosu dijela suvereniteta na tijela EU odredio granice ovlasti te odnos između RH i EU – pr. obveza svih državnih tijela da izravno primjenjuju pravne propise EU).

Članak 3. Ustava RH

Sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.

..... Iz ostalih članaka

- Svi su pred zakonom jednaki.
- Dom je nepovrediv. Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

Jamči se:

- sloboda mišljenja i izražavanja misli,
- sloboda savjesti i vjeroispovijedi,
- sloboda javnog okupljanja i slobodnog udruživanja,
- pravo vlasništva,
- pravo na rad i slobodu rada, svaki zaposlenik ima pravo na zaradu,
- pravo na zdravstvenu zaštitu,
- pravo na štrajk,
- sloboda znanstvenog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva,
- pravo na zdrav život.

Članak 63.

Roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu da samostalno odlučuju o odgoju djece. Roditelji su odgovorni osigurati pravo djetetu na potpun i skladan razvoj njegove osobnosti.

Tjelesno i duševno oštećeno i socijalno zapušteno dijete ima pravo na osobitu njegu, obrazovanje i skrb.

Djeca su dužna brinuti se za stare i nemoćne roditelje.

Država osobitu skrb posvećuje maloljetnicima bez roditelja onima za koje se ne brinu roditelji.

Još obrazovnih ishoda za učenike:

- objasniti da je pravna država iznad svake ideologije, jer ideologije same po sebi znače isključivost prema onima koji misle drugačije,
- objasniti što je društvena isključenost te ju povezati s diskriminacijom i nepravdom,
- razumjeti zašto je ravnopravnost između muškarca i žene ključ kvalitetnih obiteljskih i društvenih odnosa.

Osim što ne postoji stvarna ravnopravnost između muškaraca i žena (u poslu, u plaćama, pravima, obiteljskim obvezama...) brojni su primjeri kršenja prava žena kroz nasilje u obitelji i trgovinu ženama i djevojkama.

Krše se ljudska i dječja prava, kroz trgovinu ljudima, izrabljivanje i moderno ropstvo (tvornice odjeće, multinacionalne kompanije), regrutiranje djece u ratne sukobe (kao vojнике)....

2. Politička dimenzija povezana s ostalim dimenzijama

Ishodi

- opisati ishodišta demokracije, kako se formira demokratska vlast,
- navesti pravo i obaveze svakog građanina da sudjeluje u vlasti /građanin kao politički subjekt/,
- navesti razloge ograničenja vlasti u demokraciji,
- objasniti trodiobu vlasti /zakonodavna – Hrvatski sabor, izvršna – predsjednik RH, Vlada RH, sudbena – Vrhovni, Ustavni i drugi sudovi/,

- objasniti socijalnu državu i način njezina funkcioniranja,
- razumjeti što je politika, institucije, političke stranke,
- navesti tipove političkih stranaka u Hrvatskoj,
- opisati izborne procese u demokraciji,
- objasniti strukturu Europske unije,
- pokazati privrženost načelima pravednosti, izgradnje demokratskih odnosa i zaštiti zajedničke dobiti.

Građani u demokraciji trebaju nadgledati postupke vlasti i rad izabranih zastupnika. Kad su građani neaktivni, svojom pasivnošću ugrožavaju opstanka demokracije.

Građanin ima pravo na predstavke i žalbe, na pravodobni odgovor, pravo na referendum, pravo na informirani pristanak, pravo peticije, pravo na prosvjed. Ima pravo na štrajk, pravo na građanski neposluh, pravo na priziv savjesti.

Tipovi političkih stranaka:

- demokršćanske,
- socijaldemokratske,
- liberalne,
- konzervativne.....

Hrvatska ima 15 parlamentarnih stranaka i 128 izvanparlamentarnih stranaka.

/Amerika ima 2 stranke, republikance i demokrate/.
(podatci iz 2013. godine).

Hrvatska je po obliku vladavine **parlamentarna republika**.

EUROPSKA UNIJA – 28 zemalja članica

U donošenju zakonodavstva EU-a sudjeluju 3 glavne institucije:

Europski parlament koji zastupa građane EU, koji ga izravno biraju,

Vijeće Europske unije koje predstavlja vlade i pojedinačne države članice i

Europska komisija koja zastupa interese Unije kao cjeline.

Djeluje i Europsko vijeće, koje zauzima smjer političkog djelovanja Unije, no nema ovlasti donošenja propisa.

Važne institucije su također:
Sud Europske unije koji podupire vladavinu
europskog prava i Revizorski sud koji nadzire
financiranje djelovanja EU-a.

Hrvatska ima 11 zastupnika u Europskom
parlamentu, a u Vijeću EU sudjeluju predstavnici
hrvatske vlade.

Povjerenik Europske komisije je Neven Mimica.
U Zagrebu je smješteno Predstavništvo Europske
komisije.

3. Socijalna dimenzija povezana s ostalim dimenzijama

Socijalne vještine i društvena solidarnost

Ishodi:

- odrediti ulogu dijaloga, aktivnog slušanja, pregovaranja u upravljanju sukobima,
- razumjeti potrebe i osjećaje drugih,
- objasniti važnost argumentiranja, grupnog rada,
- opisati vrste medija, njihove pozitivne i negativne utjecaje /Internet/,
- opisati primjere društvene isključenosti, predrasuda, diskriminacije, koruptivnog ponašanja,
- obrazložiti dobrovoljni društveni rad,
- sudjelovati u akcijama solidarnosti i volontirati i
- pružati pomoć osobama/učenicima s invaliditetom.

4. Međukulturna dimenzija povezana s ostalim dimenzijama

Kulturni identitet i međukulturalni dijalog

Ishodi:

- objasniti značenje kulturnog identiteta, obilježja hrvatske većinske nacionalne kulture i kulture nacionalnih i religijskih manjina u Hrvatskoj,
- prepoznati i suzbijati predrasude većinske nacije prema nacionalnim manjinama,
- istražiti i opisati doprinos hrvatskom i svjetskom napretku velikana znanosti i umjetnosti.

Hrvatski kulturni identitet uvjetovan je zemljopisom i poviješću, tradicijom srednjeeuropskih, mediteranskih i "balkanskih" krugova. To je sve ono po čemu smo prepoznatljivi, a uključuje Materijalnu i nematerijalnu baštinu.

Vrijednosti identiteta:

- povjesno nasljeđe,
- vrednote zajednica i kvaliteta ljudskih potencijala,
- prirodne ljepote i raznolikost (8 NP, 10 parkova prirode, obala i otoci),
- kulturna baština (zaštićeni kulturni spomenici – i ostali, nezaštićeni),
- poznate osobe (Ruđer Bošković, Nikola Tesla, Franjo Petrić, Slavoljub Penkala, Ivan Vučetić, I. Meštrović.....književnici i pisci, graditelji, skladatelji, virtuozi.....),

- simboli (glagoljica, hrvatski grb, grbovi županija i gradova....) i suveniri (licitarska srca, kravata....),
- kuhinja,
- brendovi.

Globalizacijski kulturni trendovi – utjecaj anglo-američke pop kulture.

Nacionalne manjine u RH

Pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju većinu prava putem redovitih institucija RH, čime se osigurava zaštita od asimilacije i omogućava razvoj kulturnog i nacionalnog identiteta u cilju integracije u hrvatsko društvo.

Prema popisu stanovništva iz 2011., od ukupno 4.284.889 stanovnika RH, **328.738** su pripadnici nacionalnih manjina.

Oni pripadaju ukupno 21 narodu i narodnosti:

Srbi – 186.633

Bošnjaci – 31.479

Talijani – 17.807

Albanci – 17.513

Romi – 16.975

Mađari – 14.048

Slovenci – 10.517

Česi – 9.641

Slovaci – 4.753

Crnogorci – 4.517

Makedonci – 4.138

Nijemci – 2.965

Rusini – 1.936

Ukrajinci – 1.878

Rusi – 1.279

Poljaci – 672

Židovi – 509

Turci – 367

Bugari – 350

Austrijanci – 297

Vlasi - 29

Navedeni podatci nalaze se na službenim stranicama Ureda za ljudska prava i nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske

5. Gospodarska dimenzija

Ishodi:

- opisati što je održiv razvoj lokalne sredine i Hrvatske i društveno odgovorno gospodarstvo /koje teži poboljšanju kvalitete života uvažavajući potrebe budućih generacija - dugoročno planiranje/,
- objasniti važnost tržišne ekonomije, važnost kompetentnosti ljudskih resursa, cjeloživotnog učenja,
- opisati ulogu građana u donošenju i kontroli trošenja lokalnog i državnog proračuna, odgovornu potrošnju,
- istražiti utjecaj reklame na potrošnju, razvijati kritički odnos prema agresivnim marketinškim kampanjama,
- istražiti prava potrošača.

6. Ekološka dimenzija

Ishodi:

- objasniti značenje i važnost prava na zdrav okoliš,
- pratiti procese u okolišu i zalagati se za pozitivne pomake u zaštiti okoliša,
- prepoznati pozitivne i negativne utjecaje gospodarstva, znanosti, kulture i politike na okoliš,
- razviti privrženost očuvanju živih bića, te prirodnog i kulturnog bogatstva.

OŠ "Trsat"

Rijeka

18. svibnja 2015.

Sonja Damašek-Padjen, prof.